



NESDB Report

ยุทธศาสตร์

ปีที่ ๔ ฉบับที่ ๖ เดือนพฤษภาคม ๒๕๕๙

แผนฯ ๑๐

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ Office of the National Economic and Social Development Board

สัมภาษณ์พิเศษ

บทบาทภาคประชาชน
กับการขับเคลื่อนแผนฯ ๑๐

แนวโน้มของการพัฒนาประเทศจากอดีตถึงปัจจุบัน มีการเปลี่ยนแปลงที่เห็นได้ชัดเจนประการหนึ่งคือ การกระจายอำนาจจากส่วนกลางเพื่อเพิ่มบทบาทการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน ดังเช่นกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ที่เปลี่ยนกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาฯ โดยภาครัฐในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑-๗ มาเป็นการจัดทำแผนโดยผ่านกระบวนการระดมความคิดเห็นจากทุกภาคส่วนของสังคมในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๘-๙ รวมถึงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐ ซึ่งกำลังอยู่ในระหว่างกระบวนการจัดทำนี้ด้วย

ดร.โคทม อารียา

ประธานสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

เรื่องในเล่ม

จดหมายข่าว “ยุทธศาสตร์แผนฯ ๑๐” ฉบับนี้ จึงขอนำเสนอแนวคิดของ ดร.โคทม อารียา ประธานสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เกี่ยวกับปัญหาอุปสรรคและบทบาทการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน รวมทั้งทิศทางการพัฒนา “ทุน” ที่น่าสนใจ ดังนี้

การมีส่วนร่วมของภาคประชาชนยังมีปัญหาเรื่องวัฒนธรรมและช่องว่างของรายได้

การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนนั้น รัฐธรรมนูญได้ระบุไว้ในหลายมาตรา โดยในเรื่องที่เป็นแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐได้กล่าวไว้ว่า รัฐจะต้องส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจ วางแผน กำหนดนโยบาย ตรวจสอบการใช้อำนาจอธิปไตย และการดำเนินการใดๆ ที่มีผลกระทบต่อประชาชน จะต้องให้ข้อมูลข่าวสารและให้รับฟังความคิดเห็นของประชาชนก่อน



- ๑ บทบาทภาคประชาชนกับการขับเคลื่อนแผนฯ ๑๐
- ๒ แนวคิด ทิศทางการพัฒนาประเทศ
- ๕ แนวทางเสริมสร้างทุนทางเศรษฐกิจ
- ๕ ทุนทางเศรษฐกิจคืออะไร
- ๖ ความท้าทายการจัดทำแผนฯ ๑๐



แนวคิด ทิศทางการพัฒนาประเทศ ในระยะแผนฯ ๑๐

การพัฒนาประเทศในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐ ได้บัญญัติ “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” มาเป็นหลักปฏิบัติในการพัฒนาและบริหารประเทศ ให้ดำเนินไปในทางสายกลาง และยึดกระบวนการพัฒนาแบบบูรณาการเป็นองค์รวมที่มี “คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา” ต่อเนื่องจากแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๙ รวมทั้งยึดหลัก “การมีส่วนร่วมจากประชาชนทุกภาคส่วน” โดยคณะรัฐมนตรีได้ให้ความเห็นชอบในหลักการไว้เมื่อวันที่ ๙ พฤษภาคม ๒๕๔๙ ซึ่งแนวคิด ทิศทางการพัฒนาประเทศ มีสาระสำคัญ ดังนี้

กรอบแนวคิด

แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐ ได้นำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการปรับเปลี่ยนกระบวนการพัฒนาประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง ยึดหลักการพึ่งตนเองก่อนไปพึ่งคนอื่น สร้างความแข็งแกร่งของโครงสร้างระบบภายในประเทศที่คำนึงถึงความเป็นธรรม ไม่เบียดเบียนผู้อื่น และประโยชน์ส่วนรวม ควบคู่ไปกับการปรับตัวเข้าสู่โลกาภิวัตน์อย่างรู้เท่าทัน และพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงได้อย่างมั่นคง

และมีศักดิ์ศรี โดยดำเนินการอยู่บนพื้นฐานความพอประมาณอย่างมีเหตุผล ด้วยการรักษาความรอบรู้ รอบคอบและระมัดระวังในการนำวิชาการต่างๆ มาใช้ในการวางแผนและดำเนินการทุกขั้นตอน

ขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้างให้คนในชาติทุกระดับมีสำนึกในคุณธรรม จริยธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต มีสติปัญญาและความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความวิริยะอุตสาหะและความรอบคอบ อันจะเป็นภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นทั้งในระดับครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ นำไปสู่การดำเนินวิถีการพัฒนาที่สมดุลและสร้างความสุขอย่างมั่นคงและยั่งยืน

กระบวนการพัฒนา

กระบวนการพัฒนาแบบบูรณาการเป็นองค์รวมที่มี “คนเป็นศูนย์กลาง” ก็คือกระบวนการพัฒนาสู่ความพอเพียง กล่าวคือเป็น “การพัฒนาที่เอาคนเป็นตัวตั้ง โดยคำนึงถึงทุกมิติของคุณค่าความเป็นคน และการอยู่ร่วมกันด้วยสันติระหว่างคนกับคน และระหว่างคนกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม”

อันเป็นการพัฒนาเชื่อมโยงคนเข้ากับองค์ประกอบของวิถีชีวิตทั้งหมดทุกมิติอย่างบูรณาการ ซึ่งต่างก็มีความหลากหลายทาง

วัฒนธรรมและความหลากหลายทางธรรมชาติแตกต่างกันไปในแต่ละพื้นที่ กระบวนทรรศน์การพัฒนาดังกล่าวนี้นี้จะก่อให้เกิดการกระจายอำนาจและศักดิ์ศรีให้แก่ทุกกลุ่มชนในสังคม สร้างความอยู่ดีมีสุขให้แก่คนส่วนใหญ่ในชาติ นำไปสู่การพัฒนาที่สมดุลและยั่งยืนในที่สุด

เป้าประสงค์การพัฒนา

การพัฒนาประเทศในระยะ ๑๐-๑๕ ปีข้างหน้าจะมุ่งสู่ “สังคมที่มีความสุขอย่างยั่งยืน (Green and Happiness Society)” โดยยึดหลัก “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” ในกระบวนการพัฒนาแบบบูรณาการเป็นองค์รวมที่มี “คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา” ให้ตั้งอยู่บนพื้นฐานความพอประมาณอย่างมีเหตุผล มุ่งสร้างปัญญา ความรอบรู้ ควบคู่คุณธรรม จริยธรรม ให้เกิดภูมิคุ้มกันที่ดีในตัวที่พร้อมรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างเท่าทัน โดยมีเป้าประสงค์การพัฒนาที่สำคัญ ดังนี้

❖ พัฒนาคุณภาพคนในชาติให้มีความรอบรู้คู่คุณธรรม พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงเป็นกำลังปัญญาในการพัฒนาประเทศให้สามารถก้าวไปกับโลกได้อย่างมั่นคงและรู้เท่าทัน มีจิตสำนึกในคุณธรรม จริยธรรม วิริยะอุตสาหะ ซื่อสัตย์สุจริต และสามารถคิดริเริ่ม รวมทั้งเคารพในศักดิ์ศรีคุณค่าและสิทธิความเป็นคนอย่างเท่าเทียมกัน มีความภาคภูมิใจในเอกลักษณ์ความเป็นไทย



ร่วมสืบทอดวัฒนธรรมและพัฒนาต่อยอดภูมิปัญญาไทย ให้นำไปสู่สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้

❖ เสริมสร้างความเท่าเทียมและความเข้มแข็งของสังคม รวมพลังเป็นเครือข่ายการพัฒนาชุมชนให้เข้มแข็ง มุ่งคงความหลากหลายทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทยและความหลากหลายทางชีวภาพให้เป็นฐานที่มั่นคงในการดำรงวิถีชีวิตและการพึ่งตนเอง ขณะเดียวกันสร้างสังคมที่เป็นธรรม คนในชาติมีความเสมอภาคในสิทธิและเสรีภาพ มีสุขภาวะที่ดีและมีหลักประกันความมั่นคงทางสังคมตลอดจนลดเงื่อนไขความขัดแย้งด้วยสันติวิธี

เพื่อสร้างสันติสุขและความสมานฉันท์ในสังคมไทยและกับสังคมโลก

❖ **ปฏิรูปโครงสร้างเศรษฐกิจให้แข็งแกร่ง มั่นคงและเป็นธรรม** ที่เน้นการพึ่งตนเอง ลดการพึ่งพาจากภายนอก มีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี มีคุณภาพแข่งขันได้ มีเสถียรภาพและมีการกระจายการพัฒนาและรายได้อย่างเป็นธรรม เป็นการปรับโครงสร้างการผลิตของภาคการผลิตต่างๆ สู่การผลิตบนฐานความรู้และความเป็นไทย ที่เน้นกระบวนการผลิตที่ใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีที่เหมาะสม มีการพัฒนาต่อยอดและประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ควบคู่กับเสริมสร้างศักยภาพและความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานรากหรือเศรษฐกิจชุมชน เพื่อกระจายความเจริญและรายได้

❖ **พัฒนาระบบบริหารจัดการประเทศ** ให้เกิดธรรมาภิบาลในทุกระดับ มีการกระจายอำนาจ เสริมสร้างประชาธิปไตย บริหารจัดการด้วยความโปร่งใส รับผิดชอบต่อสาธารณะ ยุติธรรม มีกลไกและกฎระเบียบที่เอื้อต่อการพัฒนาที่สร้างความเป็นธรรมในสังคม และเพิ่มบทบาทการมีส่วนร่วมพัฒนาของคนส่วนใหญ่ในชาติทุกระดับ นำไปสู่สังคมที่มีความสุขบนรากฐานการพัฒนาอย่างมีส่วนร่วมที่สมดุลและยั่งยืน

ทิศทางการพัฒนาประเทศสู่ความยั่งยืน

การพัฒนาประเทศให้บรรลุเป้าประสงค์ดังกล่าวและสามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงและ



ยั่งยืน ภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ที่เปลี่ยนแปลงรวดเร็ว และซับซ้อนมากขึ้น จำเป็นต้องหันกลับมาให้ความสำคัญกับการพึ่งตนเองและสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีของประเทศ ให้พร้อมรับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นได้อย่างรู้เท่าทัน โดยการบริหารจัดการทุนต่างๆ ที่มีอยู่ของประเทศเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน ขณะเดียวกันใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการประเทศสู่สังคมที่มีความสุขอย่างยั่งยืน ดังนี้

❖ **การบริหารจัดการทุนประเทศเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน** เป็นการเสริมสร้างความเข้มแข็งของทุน และใช้ประโยชน์จากทุนของประเทศที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ได้แก่ ทุนทางสังคม



ทุนทางเศรษฐกิจ และทุนทางทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม โดยคำนึงถึงหลักความสมดุลและบูรณาการ ในการเชื่อมโยงเพื่อสร้างสมดุลของการพัฒนา และใช้ประโยชน์จากทุนของประเทศอย่างเกื้อกูลกัน มีความพอเพียงและเป็นธรรม ในการกระจายผลประโยชน์แก่ทุกภาคส่วนและทุกระดับอย่างทั่วถึง ขณะเดียวกันคำนึงถึงความหลากหลายและยืดหยุ่น ทั้งทางวัฒนธรรมและทางธรรมชาติ และเป็นไปตามศักยภาพทางเศรษฐกิจ สังคม และฐานทรัพยากรที่มีอยู่ในแต่ละชุมชนท้องถิ่น บนพื้นฐานการมีส่วนร่วมของภาคีการพัฒนาจากทุกภาคส่วนในสังคม ในการร่วมคิด ร่วมทำ และเป็นเครือข่ายร่วมกันขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศให้เกิดสัมฤทธิ์ผล

❖ **การบริหารจัดการประเทศสู่ความยั่งยืน** เป็นการเสริมสร้างความแข็งแกร่งของโครงสร้าง กลไก และกระบวนการบริหารจัดการประเทศที่อยู่บนพื้นฐานหลักธรรมาภิบาล การกระจายอำนาจ และบูรณาการ การมีส่วนร่วมเพื่อสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และเสริมสร้างความมั่นคงของประเทศได้อย่างสมดุล เป็นธรรม และยั่งยืน

สรุป

แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐ เป็นแผนยุทธศาสตร์ที่วางทิศทางการปรับตัวเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงในระยะ ๑๐-๑๕ ปีข้างหน้า พร้อมทั้งให้ความสำคัญต่อการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ที่มีความสำคัญสูงให้เกิดผลทางปฏิบัติ โดยยึดหลักการมีส่วนร่วมของประชาชนจากทุกภาคส่วนในสังคม ทั้งในการร่วมคิด ร่วมวางแผน และร่วมพัฒนาตามบทบาทและความรับผิดชอบของแต่ละภาคี รวมทั้งเป็นเครือข่ายร่วมผลักดันการขับเคลื่อนกระบวนการพัฒนา และร่วมติดตามผลอย่างต่อเนื่อง

ในเรื่องนี้ ประธานสภาที่ปรึกษาฯ เห็นว่าควรให้ประชาชนมีโอกาสแลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมคิด ร่วมตัดสินใจในทางเลือกต่างๆ ในลักษณะซึ่งเป็นการแสวงหาทางออกที่ทุกฝ่ายพอรับได้ หรือที่เรียกกันว่า **การแก้ไขปัญหาคความขัดแย้ง** เนื่องจากในปัจจุบันยังเกิดความขัดแย้งอยู่มาก ทั้งในเรื่องทรัพยากรธรรมชาติ



สิ่งแวดล้อม ทิศทางการพัฒนา และปัญหาเชิงสังคมอื่นๆ เป็นต้น

ความคิดเรื่องการมีส่วนร่วมยังมีอุปสรรคสำคัญ ๒ ประการ **ประการแรก** เป็นเรื่องวัฒนธรรมและค่านิยม ซึ่งคนไทยยังเป็นสังคมแนวตั้ง สังคมผู้ใหญ่น้อย สังคมอุปถัมภ์ ทำให้มองว่า การมีส่วนร่วมจะทำให้เรื่องยุ่งยาก ซับซ้อนเกินไปโดยไม่จำเป็น เรามักฟังผู้ใหญ่ให้ช่วยตัดสินใจ

อีกประการหนึ่งเป็นเรื่องโครงสร้างทางเศรษฐกิจ ซึ่งยังมีปัญหาช่องว่างระหว่างคนจนกับคนรวย แม้ว่าคนจนจะมีจำนวนน้อยลงก็ตาม ทำให้อำนาจทางเศรษฐกิจกลายเป็นเครื่องตัดสินส่งผลให้การมีส่วนร่วมของคนที่ย้อยในทางเศรษฐกิจเป็นไปได้ไม่มากนัก เนื่องจากต้องเป็นห่วงเป็นใยเรื่องปากท้องก่อนเป็นเรื่องแรก และหากจะพูดว่ากลไกตลาดในทางเศรษฐกิจจะทำให้มีการแข่งขันอย่างเป็นธรรม ก็ยังไม่เห็นชัดเจนนักว่า ระบบเราจะเอื้อให้เกิดเงื่อนไขเช่นนั้นจริงหรือไม่”

การมีส่วนร่วมแบ่งออกเป็น ๕ ระดับ

ประธานสภาที่ปรึกษาฯ กล่าวถึงระดับของการมีส่วนร่วมว่า แบ่งออกเป็น ๕ ระดับ **ระดับที่ ๑** คือ ระดับที่จะได้รับข่าวสารข้อมูล **ระดับที่ ๒** คือ ระดับที่จะได้มีโอกาสเสนอความคิดเห็น **ระดับที่ ๓** เป็นระดับที่มีโอกาสเข้าไปเกี่ยวข้องในการตัดสินใจ **ระดับที่ ๔** เป็นระดับที่สามารถเข้าไปร่วมมือ ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ตั้งแต่ต้น และบางครั้งได้มีโอกาสร่วมลงมือทำด้วย และ**ระดับที่ ๕** เป็นระดับที่ให้ผู้ที่เกี่ยวข้องเป็นผู้ตัดสินใจหลัก รัฐเป็นเพียงฝ่ายเสริมกำลังเท่านั้น โดยจะเปิดโอกาสให้ผู้ที่เกี่ยวข้องเป็นผู้ตัดสินใจ ซึ่งผลการตัดสินใจจะเป็นอย่างไรก็จะดำเนินการไปตามนั้น

ปัจจุบัน ประเทศไทยยังไม่ถึงระดับที่ ๕ โดยยังต้องให้ผู้บริหารเป็นผู้ตัดสินใจและรับผิดชอบอยู่ ในฐานะเป็นผู้ที่รับอาสาเข้ามาบริหารราชการแผ่นดิน ดังนั้น ภาคประชาชนจึงจำเป็นต้องรับบทบาทพื้นฐานของตนเอง อาทิ บทบาทที่จะรับข่าวสารข้อมูล บทบาทที่จะได้รับความยุติธรรม และการได้รับการเยียวยาเมื่อได้รับผลกระทบ เป็นต้น ส่วนจะพัฒนาไปถึงระดับร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ และร่วมทำหรือไม่นั้น เป็นเรื่องที่จะต้องพิจารณาเป็นเรื่องๆ ไป ทั้งนี้ การให้ผู้ที่ได้รับผลกระทบเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องกับการร่วมกันแสวงหาทางออกที่เห็นว่ายุติธรรมและพอรับได้ หรือที่เรียกกันว่าการแก้ไขความขัดแย้งตามแนวทางสันติวิธี เป็นเรื่องสำคัญมาก

การพัฒนา “ทุน” ต้องพิจารณา “ต้นทุนทางสังคมและสิ่งแวดล้อม” ที่เกิดขึ้นด้วย

การจัดทำแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐ ซึ่งได้นำเรื่อง “ทุน” (Capital) ของประเทศ ๓ ด้าน ได้แก่ ทุนทางเศรษฐกิจ ทุนทางสังคม และทุนทางทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มาพิจารณาว่าจะพัฒนาทุนทั้ง ๓ ทุนอย่างไร และแต่ละภาคีเข้ามามีส่วนร่วมอย่างไบบ้างนั้น ควรพิจารณา **“ต้นทุน”** (Cost) ที่เกิดขึ้นควบคู่กันไปด้วย เนื่องจากผู้ที่ลงทุนทางเศรษฐกิจเพื่อหวังผลตอบแทน มักจะทำให้เกิดต้นทุนทางสังคมและต้นทุนทางทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ผู้ลงทุนมัก



ไม่รับผิดชอบต่อต้นทุนที่เกิดขึ้นเหล่านี้ แต่จะผลักภาระไปให้ผู้อื่นเพื่อลดต้นทุนและทำให้ตนเองสามารถแข่งขันได้ ซึ่งส่วนใหญ่ ต้นทุนทางสังคมจะผลักดันให้เป็นภาระของรัฐ ต้นทุนทางสิ่งแวดล้อมจะเป็นภาระของรัฐหรือสังคม ต้นทุนทางทรัพยากรธรรมชาติก็ตกตวงเอาจากสาธารณสมบัติ อาทิ การรับสัมปทาน เป็นต้น

“ผู้ลงทุนทางเศรษฐกิจมักอ้างว่า เขาจ่ายภาษีอากรเพื่อชดเชยต้นทุนดังกล่าวแล้ว แต่ในความเป็นจริง เงินภาษีส่วนใหญ่กลับถูกนำไปสร้างโครงสร้างพื้นฐานเพื่อให้เอื้อต่อทุนทางเศรษฐกิจ และการสร้างโครงสร้างพื้นฐานเหล่านี้ยังย้อนกลับไปส่งผลกระทบต่อทุนทางสังคมและทุนทางสิ่งแวดล้อมอีกด้วย ดังนั้น จึงไม่ใช่ว่าความจริงที่ว่า เงินภาษีที่มาจากทุนทางเศรษฐกิจสามารถชดเชยความเสียหายของทุนทางสังคมและทุนทางทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทำให้การพัฒนาขาดความสมดุล การไม่สมดุลก็เหมือนกับการมีกล้ามเนื้อแขนที่ใหญ่แข็งแรง แต่กลับมีขาที่ลีบเล็ก ในที่สุดก็ต้องล้มลง”

การมีส่วนร่วมของภาคประชาชนสามารถแก้ปัญหาคาขาดความสมดุลได้

การมีส่วนร่วมมีหลักพื้นฐานคือ **คนจะไม่ทำอะไรที่ขัดกับผลประโยชน์ของตนเอง** ดังนั้น จึงต้องยึดหลักที่ว่า เรื่องนี้มีผลกระทบต่อใคร ก็ให้คนนั้นเข้ามามีส่วนร่วม แม้ว่าแต่ละคนจะมีความเห็นแก่ตัวโดยธรรมชาติ แต่เราสามารถเอาความเห็นแก่ตัวมาคานกัน ในขณะเดียวกัน

อาจต้องมีหลักการที่เหนือกว่าความเห็นแก่ตัวมาประกอบบ้าง กล่าวคือ หลักการที่มาจากการเล็งเห็นผลกระทบของสิ่งที่เป็นส่วนรวมต่อสิ่งที่เป็นส่วนตัว ซึ่งแม้ว่าแต่ละฝ่ายจะมีความเห็นแก่ตัว แต่เมื่อแต่ละฝ่ายมีโอกาส มีส่วนร่วม มาปกป้องผลประโยชน์ของตนเองอย่างเท่าเทียมกันแล้ว ผลที่ออกมาจะเป็นกลางๆ

การมีส่วนร่วมสามารถแก้ปัญหาความไม่สมดุลในเรื่องทุนและต้นทุนได้ เพราะการประชุมเจรจาโดยสันติ จะทำให้เกิดผลประโยชน์ร่วมกัน เกิดพลังขึ้น แต่หากทุกคนไม่สนใจที่จะมีส่วนร่วมก็ไม่ได้ มุ่งแต่จะทำกำไรสูงสุดเพียงอย่างเดียว ต้นทุนที่เกิดขึ้นก็ผลักภาระให้เป็นของรัฐทั้งหมด ไม่มีการเปิดเวทีเพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วม ก็จะทำให้เกิดความไม่สมดุลกัน

บทส่งท้าย

การมีส่วนร่วมของภาคประชาชนนับเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะช่วยลดความขัดแย้งที่เป็นอุปสรรคสำคัญของการพัฒนาประเทศ ทั้งยังทำให้เกิดพลังความร่วมมือร่วมใจขึ้น และช่วยสร้างความสมดุลของการพัฒนาประเทศ ซึ่งเป็นจุดหมายสำคัญอีกประการหนึ่งในการพัฒนาประเทศระยะยาวต่อไป ✨



แนวทางเสริมสร้างทุนทางเศรษฐกิจ

การเสริมสร้างทุนทางเศรษฐกิจให้เข้มแข็งและเอื้อประโยชน์ต่อประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศเป็นสิ่งสำคัญต่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศในระยะยาว การกำหนดแนวทางเสริมสร้างทุนทางเศรษฐกิจของไทยจึงต้องเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจให้เชื่อมโยงกับเศรษฐกิจโลก ที่มีโครงสร้างฐานการผลิตที่เป็นบริการและการเกษตรที่เพิ่มมูลค่าจากการพัฒนาบนฐานความรู้และความเป็นไทย และเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม รวมทั้งต้องใช้พลังงานอย่างมีประสิทธิภาพ ประหยัดและมีการออมมากขึ้น

การบริหารจัดการทุนทางเศรษฐกิจ

ทั้งนี้ ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๐ ได้มีแนวทางการบริหารจัดการทุนทางเศรษฐกิจที่สำคัญ ดังนี้

- ❖ **บริหารเศรษฐกิจมหภาคเพื่อรักษาเสถียรภาพ** เอื้ออำนวยต่อการปรับโครงสร้างการผลิตและกระจายผลประโยชน์จากการขยายตัวอย่างเป็นธรรมในภาคส่วนต่างๆ ของสังคม โดยดำเนินนโยบายการเงินที่ยืดหยุ่นโปร่งใส ด้านการคลังเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารรายจ่ายงบประมาณแผ่นดิน กำหนดนโยบายด้านการออมเพื่อสร้างฐานรายได้ที่มั่นคงสำหรับประชาชน พร้อมทั้งใช้ประโยชน์จากความร่วมมือการค้าและการลงทุนระหว่างประเทศ เพื่อนำไปสู่การปรับฐานการผลิตของเศรษฐกิจไทยให้แข็งแกร่งสามารถขยายตัวต่อเนื่องอย่างมีคุณภาพในระยะยาว

- ❖ **ปรับโครงสร้างการผลิตให้ผลิตภาพการผลิตและการเพิ่มคุณค่าของสินค้าและบริการที่ผลิตในประเทศไทยให้สูงขึ้น** บนฐานความรู้และความเป็นไทย โดยใช้กระบวนการพัฒนากลัสเตอร์และห่วงโซ่อุปทาน (supply chain) สนับสนุนการเพิ่มผลิตภาพการผลิต ซึ่งรวมถึงการสนับสนุนการลงทุนจากต่างประเทศเพื่อการถ่ายทอดทางเทคโนโลยี การไปลงทุนในต่างประเทศของนักธุรกิจไทยเพื่อสร้างผลตอบแทนที่ดี และการสร้างบรรยากาศทางการลงทุนภายใน

ประเทศให้สนับสนุนการปรับโครงสร้างการผลิตสู่การผลิตบนฐานความรู้

- ❖ **พัฒนาปัจจัยสนับสนุนการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจและการลงทุน** โดยพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและโลจิสติกส์เพื่อยกระดับ



คุณภาพการให้บริการ ทั้งการเข้าถึงและการสร้างเครือข่ายการบริการที่มีความครอบคลุมทั่วถึง บริหารองค์ความรู้อย่างเป็นระบบ และมีการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา ลิขสิทธิ์และสิทธิบัตรอย่างเหมาะสม รวมทั้งเพิ่มประสิทธิภาพการใช้พลังงานและพัฒนาพลังงานทางเลือกเพื่อประหยัดเงินตราต่างประเทศในการนำเข้าพลังงานควบคู่กับปรับปรุงกฎหมาย และกฎระเบียบเพื่อสนับสนุนการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจ

- ❖ **เสริมสร้างศักยภาพและสร้างภูมิคุ้มกันของเศรษฐกิจฐานรากเพื่อกระจายความเจริญและรายได้** โดยสร้างความมั่นคงของสถาบันครอบครัวด้านอาหาร ที่อยู่อาศัย ที่ดินทำกิน รายได้ และการออม การอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่นและภูมิปัญญาท้องถิ่น และพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่น การจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมในชุมชน รวมทั้งพัฒนาวิสาหกิจชุมชนให้เชื่อมโยงกับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดใหญ่ โดยใช้แผนชุมชนเป็นกลไกในการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากที่เชื่อมโยงกับกลไกการบริหารจัดการส่วนท้องถิ่นและภูมิภาค ✦



ทุนทางเศรษฐกิจ คืออะไร

ทุนทางเศรษฐกิจ หมายถึง “สิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้นในรูปของสินทรัพย์ทั้งที่มีตัวตนและที่ไม่สามารถจับต้องได้ เป็นปัจจัยสำคัญที่สามารถใช้ในการสร้างกิจกรรมทางเศรษฐกิจให้เกิดมูลค่าทางเศรษฐกิจ และเป็นเครื่องมือแสดงสิทธิเรียกร้องและภาระผูกพันระหว่างภาคเศรษฐกิจหรือบุคคล ทั้งยังเป็นปัจจัยพื้นฐานที่จำเป็นในการดำรงชีวิตของประชาชนทุกระดับ” ซึ่งทุนทางเศรษฐกิจสามารถจัดแบ่งออกได้เป็น ๔ กลุ่มหลักดังนี้

- ❖ **ทุนทางกายภาพ** ประกอบด้วยสินทรัพย์ถาวร เช่น เครื่องมือเครื่องจักร สิ่งปลูกสร้างและซอฟต์แวร์ สินทรัพย์ด้านโครงสร้างพื้นฐาน ได้แก่ ขนส่ง สื่อสาร พลังงาน และสาธารณูปโภค บริการทางการศึกษา ทางกายภาพและสาธารณสุข ระบบกฎหมายและกฎระเบียบต่างๆ และ **สินทรัพย์ประเภทที่ดิน น้ำ และระบบนิเวศน์** ที่ได้นำมาใช้ประโยชน์เพื่อให้เกิดมูลค่าทางเศรษฐกิจ

- ❖ **ทุนหรือสินทรัพย์ทางการเงิน** ประกอบด้วย ทองที่ใช้เป็นทุนสำรอง เงินสด เงินฝากและสินเชื่อ เงินสะสมประกันชีวิต ทุนทุนตราสารหนี้ หน่วยลงทุน ตราสารอนุพันธ์ สินเชื่อทางการเงินค้าและอื่นๆ

- ❖ **สินทรัพย์ที่ไม่สามารถจับต้องได้ทางกายภาพ** แต่สามารถอ้างสิทธิประโยชน์ได้ในอนาคต ประกอบด้วย สิทธิบัตร ลิขสิทธิ์ เครื่องหมายการค้า ยี่ห้อ สิทธิทางการค้า ภูมิปัญญา วัฒนธรรม ทักษะศักยภาพของมนุษย์ และการบริหารจัดการที่ดี

- ❖ **แรงงาน/ทรัพยากรมนุษย์** นับเป็นทั้งทุนทางเศรษฐกิจและสังคมที่สำคัญ โดยคนจะมีบทบาทเป็นทั้งเจ้าของวัตถุดิบ เป็นแรงงาน เป็นผู้ผลิต และเป็นผู้บริโภค ✦



เกาะติดการประชุมประจำปี ๒๕๕๙ ของ สศช.

คณะกรรมการบริหารรับทราบความก้าวหน้าการจัดทำแผนฯ ๑๐

คณะกรรมการบริหาร แผนพัฒนา ฉบับที่ ๑๐ เป็นตัวอย่างที่ดีของแผน Balanced Growth ช่วยให้เกิดการพัฒนาได้อย่างสมดุล โดยจะต้องสร้างความชัดเจนในการขับเคลื่อน “เศรษฐกิจพอเพียง” คำนึงถึงการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศและการสร้างความทันสมัยให้กับประเทศควบคู่กันไป ตลอดจนให้ความสำคัญกับการใช้หลัก “ธรรมาภิบาล” ในการบริหารจัดการประเทศสู่สังคมที่มีความสุขอย่างยั่งยืนด้วย



ความก้าวหน้าของการจัดทำแผนพัฒนา ฉบับที่ ๑๐

นายสันติ บางอ้อ รองเลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติเปิดเผยว่า สศช. ได้รายงาน ความก้าวหน้าการจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๐ (พ.ศ.๒๕๕๐-๒๕๕๔) ต่อคณะกรรมการเมื่อวันที่ ๙ พฤษภาคม ๒๕๔๙ ที่ผ่านมามี สศช.ได้เริ่มจัดทำแผนพัฒนา ฉบับที่ ๑๐ ตั้งแต่ปลายปี ๒๕๔๙ เป็นต้นมา

โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมระดมความคิดเห็นอย่างกว้างขวาง ทั้งในระดับภาค ระดับชุมชน ไปจนถึงเฉพาะกลุ่ม (Focus Group) พร้อมทั้งได้สังเคราะห์สาระสำคัญจากแผนยุทธศาสตร์ต่างๆ ที่ผ่านความเห็นชอบของคณะกรรมการแล้ว อาทิ กรอบยุทธศาสตร์การปรับโครงสร้างเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในระยะ ๔ ปี (พ.ศ. ๒๕๕๐-๒๕๕๔) และแผนการบริหารราชการแผ่นดิน (พ.ศ. ๒๕๔๘-๒๕๕๑) มาใช้ประกอบการจัดทำแผนฯ ๑๐ อีกด้วย

ขณะนี้ อยู่ระหว่างการจัดทำรายละเอียดของ ร่าง“แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐ (พ.ศ. ๒๕๕๐-๒๕๕๔)” เพื่อเสนอต่อสาธารณชนในการประชุมประจำปี ๒๕๔๙ ของ สศช.ในวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๔๙ เพื่อระดมความคิดเห็นในระดับชาติ และนำความเห็นที่ได้มาปรับปรุงร่างแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐ ให้มีความสมบูรณ์ครบถ้วน ต่อไป

ความเห็นของคณะกรรมการ : แผนยุทธศาสตร์ที่สมดุลระหว่างเชิงรับและเชิงรุก

รองเลขาธิการฯ กล่าวต่อไปว่า ภายหลังการนำเสนอความก้าวหน้าและหลักการในแผนฯ ๑๐ แล้ว คณะรัฐมนตรีได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับแผนฯ ๑๐ ว่าเป็นตัวอย่างที่ดีของแผน Balanced Growth เนื่องจากมุ่งให้เกิดการพัฒนาที่สมดุลในมิติของเศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development) แต่การสร้างสมดุลดังกล่าว ต้องคำนึงถึงการสร้างความเข้มแข็งให้เกิดขึ้นกับเศรษฐกิจภายในประเทศ ควบคู่กับการเชื่อมโยงกับต่างประเทศอย่างรู้เท่าทัน

ส่วนทิศทางการพัฒนาประเทศที่ให้ความสำคัญกับการสร้างสมดุลของการพัฒนานั้น ยังเป็นการมองที่มุ่งในเชิงตั้งรับมากกว่าเชิงรุก เนื่องจากยังไม่ได้ให้ภาพที่ชัดเจนของการปรับตัวของประเทศภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ที่เป็นพลวัตร ดังนั้น ทิศทางของแผนฯ ๑๐ ต้องคำนึงถึงการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ รวมทั้งการสร้างความทันสมัยให้ประเทศควบคู่ไปด้วย

นอกจากนี้ ในการขับเคลื่อนแผนฯ ๑๐ ผู้ปฏิบัติจะต้องสร้างความชัดเจนของการขับเคลื่อน “เศรษฐกิจพอเพียง” ภายใต้นโยบายต่างๆ ของแผนฯ ด้วย อาทิ ความพอเพียงในพื้นที่เมืองและชนบท ซึ่งมีความแตกต่างกัน โดยเฉพาะในมิติของการลงทุนด้านโครงสร้างพื้นฐาน

และการแก้ไขปัญหาความยากจน เป็นต้น รวมทั้งควรให้ความสำคัญกับการใช้หลัก “ธรรมาภิบาล” ในการบริหารจัดการประเทศสู่สังคมที่มีความสุขอย่างยั่งยืน

ตลอดจนควรสร้างความชัดเจนทั้งในแง่ความเชื่อมโยงและความแตกต่างระหว่างแผนฯ ๑๐ กับแผนการบริหารราชการแผ่นดิน โดยแผนการบริหารราชการแผ่นดินเป็น Action Plan ที่แสดงทิศทางการปฏิบัติงานของรัฐบาลและหน่วยงานภาครัฐในระยะเวลา ๔ ปี ภายใต้นโยบายรัฐบาล ขณะที่แผนฯ ๑๐ จะเป็นแผนยุทธศาสตร์ (Strategic Plan) ที่ชี้แนะทิศทางการปรับตัวของประเทศเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงในระยะยาว ที่ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของภาคีการพัฒนาทุกภาคส่วนในการร่วมวางแผน ร่วมพัฒนา และร่วมเป็นเครือข่ายขับเคลื่อนแผนไปสู่การปฏิบัติ

ทั้งนี้ คณะรัฐมนตรีได้มีมติ รับทราบความก้าวหน้าและให้ความเห็นชอบหลักการของร่างแผนฯ ๑๐ และให้นายกรัฐมนตรี จัดประชุมประจำปี ๒๕๔๙ ในเดือนมิถุนายน ๒๕๔๙ เพื่อเสนอ “ร่างแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐” ให้สาธารณชนได้ระดมความคิดเห็นระดับชาติ รวมทั้งให้นำความเห็นของคณะกรรมการไปปรับปรุงร่างแผนฯ ให้สมบูรณ์ ก่อนเสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณาให้ความเห็นชอบต่อไป ✦